

SZEKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

A kézdivásárhely városi és vidéki vadász-egyesület hivatalos közlönye.

Megjelenik hetenkint kétszer: esütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyos szám ára 5 kr. Községek, tanítók, iparosok, és egyesületek, melyeknek tagjai egyenként előfizetnek, 4 frtért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelyt) intézendők.
Kiadó hivatal: K - Vásárhelyt az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová hirdetmények s előfizetési pénzek küldendők.

A költségvetési vita.

Budapest, 1895. október 12.

Napok óta foly a jövő évi költségvetés tárgyalása a pénzügyi bizottságban s nem sokára az országházban is szőnyegre kerül.

Bánffy Dezső báró kabinetjének nem első próbatétele lesz ez a budget-vita, de bizonyára nem is a legkisebbik. Egy-egy költségvetés-tárgyalás — kiváltképpen a mi sajátos viszonyaink között — módot és alkalmat ad arra, hogy az összes pénzügyi, gazdasági, honvédelmi, kultuszügyi, judikaturai, közigazgatási, sőt még a közjogi kérdések is napirendre kerüljenek s kiindulópontját, avagy alapját képezzék hosszas, sokféle ágazó és nagyterjedelmű vitáknak.

Kétségtelen, hogy a nemsokára megkezdődő budget-tárgyalás nem lesz esendesebb és kiméletesebb, mint az eddigiek, s így el vagyunk készülve arra, hogy az összes kormányzati ágakra kiterjedő vitákat fogunk hallani, melyek behatóan foglalkoznak a magyar állam elsőrendű közjogi kérdéseivel épp úgy, mint valamelyik állami ménes csikósbojtárának előléptetési sérelmével. De viszont az is kétségtelen, hogy maga a költségvetés, mint az egész tárgyalás alapja, igen nagy mértékben megkönnyíti a kormány hely-

zetét, már eleve is hatásos czáfolatot képezvén mindazokra a kifogásokra és gravaminákra, melyek az ország pénzügyi állapotának kedvezőtlenességét, financiaiánk hanyatlását és a pénzügyi kormányzat hibáit emlegetik.

Lukács László költségvetése nem csak az országban, hanem annak határain túl is mindenütt, ahol figyelemmel kísérik a magyar államélet eseményeit, a legkedvezőbb megítélésében részesült s a legteljesebb mértékben megszilárdította azoknak véleményét, akik törhetetlenül biztak a magyarországi viszonyok fejlődésének folytonosságában és állandóságában.

A budget-nek ez a kiváltsága és a nyomában támadt kedvező hatás bizonyára rövidebbé teszi majd a költségvetési vitának azt a részét, mely a pénzügyi és a többi gazdasági kérdésekkel foglalkozik. S ezt éppenséggel nem tartjuk örvedetes körülménynek, bár egyébként nagyon is kívánczunk aziránt, hogy a hosszú és terjengős budgetvita tömörebbé és tartalmasabbá váljék.

A költségvetési tárgyalásokban teljes öt éven át közigazgatási és egyházpolitikai kérdések voltak dominálók s miután a nagy egyházpolitikai kampány be van fejezve, a légnagyobb mértékben kíváncs volt, hogy azok a nagyfontosságú gazdasági kérdések, melyek ez idő alatt

hátterbe szorultak, most jobban előrenyomuljanak s érdemök szerint figyelemben részesüljenek.

E helyen utalni akarunk erre a viszonyra és szeretnők, hogy a parlament a gazdasági kérdésekkel többet foglalkozzék. A jövő század a közgazdaság korszaka lesz, s ha Magyarország épéleterővel akarja megkezdeni a második ezredévet, úgy biztosítani kell azokat az alapokat, melyekre államéletét és nemzeti jólétét építi. Miután nemzeti szabadságunkat kivívtuk és biztosítottuk az egyéni szabadságot is úgy a cselekvés, mint a gondolkodás terén, most gazdasági létünk konszolidációja legfontosabb teendőnk.

Mindazokban az államokban, melyek a civilizációban előrehaladtak, az államgazdaság kérdései foglalkoztatják és uralják máris a politika irányait. Angliában a munkáskérdés, Franciaországban a vámpolitika, Németországban a mezőgazdaság és az ipar, az amerikai Egyesült-Államokban pedig az érmeviszonyok és ezeknek vonatkozásai eminens problémái a nemzet életének és kormányzati ügyvitelének. Magyarországon a valuta-rendezés nyitotta meg azt a tágas teret, melyen a gazdasági kérdések egész sorozata vár megoldásra. A politikai előrelátás parancsolja, hogy ezeket a kérdése-

TÁRGZA.

Látványosságok a kiállításon.

— Fővárosi, levél. —

A messze külföld neves lapjainak képviselői jártak a napokban Budapesten. Apróra megnézték az ezredéves kiállítás bekerített területét, hogy a maguk két szemével lássák, mit, hogyan és minő hajlékban mutat be Magyarország ezredéves ünnepén. S amíg ők sorra vették az épülő és nagyrészt már elkészült pompás palotákat (amelyeket mi már régebben leírtunk), amíg ők bámulattal tele jártak egyik csarnoktól a másikig, s folyton gyarapodott az érdeklődésük, egyre hangzott ajkukról az elismerés, — addig mi próbáljuk meg egy pillantást vetni a jövőre, hogy meglássuk azt is, ami még nincsen, ami csak készül, ami csak tervben vagy papírra tett elhatározásokban van meg.

Ne nézzük most Magyarországot produktív erejének leendő megnyilatkozását, mellőzzük pár pillanatra a nagy munka komoly részét, amelyet úgy is látni, megvizsgálni, tanulmányozni kell majd mindenkinek; hanem lássuk, minő szórakozást, mulatságot, látványosságokat nyújt majd a nagy Főzónának az ezredéves kiállítás.

Itt lesz elsőbbsen a megnyitás nagy napja. A király és az egész királyi család és vele a nemzet sorsának intézői legelőbb a Mátyás király templomába meunek imádságra. Az ország első főpapja imádkozik velük a hazáért, újabb dicső ezer évet kérve az ég urától ennek a sokat megszenvedett népnek. Innen pompában és díszben átvonulnak az

új parlament épületébe, széles e hazának legnagyobb-szerű, leghatalmasabb palotájába, hogy a király a maga személyében megnyissa az országgyűlés két házát. Most ezer éve Pusztaszeren is azzal kezdtek meg a honalapítást, hogy fejedelem és nemzet hűséget fogadtak egymásnak, s a legdrágább kincset, az alkotmányt biztosították. Ezer évvel utóbb ismét hűséget esküt tesznek egymásnak: az alkotmányos király és az alkotmányos nemzet.

Ezután lesz az ezredéves kiállítás megnyitása. Maga a legmagasabb védnök, ő felsége a király nyitja meg a kiállítást a történelmi csarnokban, az épületeknek ama részében, amely legjobban emlékeztet Árpád korára, a hol a honfoglaló magyarok emlékeit mutatják be. A királyon kívül ott lesznek a királyi herczegek, az udvar, az országnagyok, mindenki, akinek rangja, neve, dignitása van.

S mind bejárnak a kiállítást, a mit összehord egy nagyratörő, nagyratemett nemzet, hogy bemutassa ezeréves dicső múltját, újabb ezer évre jogosító fényes jelenét.

De itt csak a látványosságokról akarunk ezután beszélni. Szóljunk hát pár szóval Vágó Pál hatalmas tervéről, amelyet a nagy közönség bizonyára meg fog valósítani. A meglevendenett história, ezer év eleven története fog előttünk elvonulni. Mind, ami csak nagy és emlékeztető, dicső és példát mutató a nemzet múltjában, kaczagányos Árpád délczög leventéitől a közhelmű nagy férfiaknak és nagy tetteinek koráig: az ott lesz előttünk híven, pompában és a multak dicsőségével. Nincs nemzet a világon, amely hasonlót mutathatna!

Az alatt a félesztendő alatt, amíg a kiállítás tart, száznál több országos és nemzetközi kongressz-

zust rendeznek. Ezeknek javarésze olyan, a mely a nagyközönséget is közelebből érdekli, amely látványosságokkal, felvonulásokkal, versenyekkel, mutatványokkal jár. Hogy csak többet ne említsünk, ilyenek a tűzoltók, tornászok, vasparipások, atléták, lövészek találkozói. S a sportünnepnek egész hosszú sora fűződik hozzájuk. Lovas-, atléta-, torna-versenyek lesznek. Kocsikörzők és kocsiversenyek, lovasjátékok, harezai játékok s ki győzné felsorolni mind, mikor majdnem minden hétre esik majd kettő-három.

S mindezekhez csatlakozik az állandó látványosságok egész sora. Csak a javát említsük:

A kiállítás korzója már 1885-ben a nagy közönség legkedvesebb tartózkodó helye volt. Hát még jövő esztendőre! Egy eleven virágkiállítás lesz ez a korzó, ahol nem eserepekben, hanem a szabadban, bokrátszerű csoportokba ültetve mutatják be a legpompásabb dísznövényeket, amiknek termelésére a hazai műkertészet képes. S e pompás helyen, gyönyörű kis pavillonban, egyre szól a zene. S mikor a sétáló közönség a villamos lámpák nappali fényében járálk a csodaszép kertben, egyszerre elsötétedik a lámpások fénye s tündéri színpompában gyul ki a fontaine lumineuse, az elektromos szökőkút. Toronymagasra szöknek fel a vastag vizsugarak s ahogy csillogó gyöngyszemekben újra lehullanak, ezer pompásnál pompásabb színre festik a rejtett villamos gépek. Messziről ugyanez a elektromos tűzijáték gyönyörködteti az embereket, egy új, még pedig magyar találmány, amelyet csak a kiállításon látunk meg legelőször.

S még hány látni való lesz? A ballon captiv, a melyet napjában egyszer-kétszer feleresztenek a

ket mi magunk hozzuk előtérbe, még mielőtt azok maguk tolják magukat elébünk, elsöpörve mindazt, ami előttünk áll.

Imminens fontosságu ez a dolog, sokkal fontosabb, mint a milyennek látszik. A jövő századba konzolidált gazdasági viszonyokkal kell átmennünk! Pedig milyen közel van már ez a jövő század.

B. I. s.

Irodalom.

— Az „1848–49-iki Magyar Szabadságharcz Története” című nagyszabású illusztrált munkából most jelent meg a 46-ik füzet, a melyben Gracza György Bem életrajzát és erdélyi hadműveleteit mondja el rendkívül élénken és számos eddig ismeretlen adat felhasználásával. Az egykorú képei ezek: Összetépett honvédszászló darabja. Gróf Almásy Mór, a muszkavezető. A nagyszombati esata 1849. decz. 16. Az aradi utcái harcz 1849. febr. 8-án. Bem fiatalkori arcképe. Szervinusok puskája. Bem feldisztitése a vitézségi nagydímmel. Szerb felkelők handzsára.

CSARNOK.

Tejjes czimű Jámor Estány uram ő kegyelmének

Kárbahágobba.

utop-

osta nyalines meg.

Mint inni es, olvasni es nem tudó örömes jó indulattal olvastam el magamnak asztot az örventes ujjiságoskát, hogy Estány uramnak es letét az nyár, es az feredőről hazajöt es hozálátot esmét hivataloskodásához, minekutána nagy öröm lepoé meg az én bus szüvem, ha ezenhány sor iratot irásom fris es jó egösségbe találá kijedet, met nekem Is-tenek hálá nem a legjobb van, mejet hasonlón ké-vának kijednek es Istentől számára. Anyit busalkot-tunk én es a kántor uram es meg az az nyelvet-nyaló Morie iczig es, hogy ha kigyelmed a feredő-be meg nem találánd jovulni, hogy asztot leirni öt-ven diák se tudná s ha tutuk vona, hogy a mű bá-

szédítő magasba, a hol katonai gyakorlatokat vé-geznek a ballon kezelésére kirendelt katonák. Az óriás-kerék, a mely egész vasuti waggonokat emel háromszáz méter magasra s onnan látják majd emberek a kiállítás városát, parányi méretekben, mint a madár a messzeségből. Az aquarium, az ide-szállított tenger-fenek, a hol a valósághoz hiven, elevenen látjuk majd a tenger esodálatos életét, a soha nem látott állatokat, husevő virágokat, s azt az elképzelhetetlen világot, a mely a tenger mélyé-ben él, mozog. Közel lesz ehhez a kinetoskop, Edi-son mesés találmánya, amely megleveníti a képe-ket s a mozgást fotografálja le a villamosság ha-talmával. Vonatok vágatnak, bennök eleven, mozgó, eselekvő emberekkel: egy löverseny játszódik le előttünk, a hogy a starter indit, a lovak lábra kap-nak, szédületes hajszában vágatnak, hogy izgató védküdelem után diadallal vezessék be a nyertes lovat az ujjongó tömeg közt az istállóra. S ezer más ilyen jelenet, mind elevenen, színesen, termé-szetes mozgásban.

Említsük-e még a kiállítás faluját, ezt a mi-niatur Magyarországot minden népével, minden vi-dékével? A hol benne látjuk az embereket tájók, nemzetiség, vidék szerint; a házukat, szokásaikat, viseletüket, butorukat, ruhájukat. Ahol lakodalmak, bucsujárások, torok lesznek; szüret, tollfosztás, ten-geri-hántás, fonó, csakugy, mint a név életében a valóságban. Ahol nemcsak mi ismerjük meg, s ha érdemes, eltanuljuk a más vidékek szokásait, hanem megmutatjuk a külső országoknak is, az idegenek-nek: milyen a magyar nép, milyen az élete, milye-nek a szokásai, erkölcei.

Még nagyon sok ilyen felsorolni valónk akad-na, de talán egyszerre elég volna ennyi. Jövőre szó-lunk a többiről.

natos buslakodásunk kárba menyen, a hejett ittunk vona, de aza hunczfut iczig ab orrát megocozotezte, hogy ne tuggyunk ini.

Mosmán iratok kéjednek egy esomó hirt, a mejjek nálunk mostanába a tavaszi ugarolás után járnak. Nálunk es hírré futamodott, hogy szemihály után a házassodásokot nem a főtiztelendő urak esináják eszsze, hanem a nótárius urak, nöhissen let ero nagy lotásfutás mindenütt, hogy hogy le-het ez. Mú mint califikált emberek csak megértet-tük a dogot, hogy ez így hejjesebes, hanem a főtiztelendő uramék sohogy sem akarták aztot, s nekünk a tamplom előtt egy nagy fejerirást felol-vastak s azután ojan dogot esaptak, hogy hogy lejir-nies alig lehet. Egy vasárnap a főtiztelendő ur fel-futott a hejire, de ugy jajgototi, mintha Petronella asszonynak a kényes idő közeledet vona, mü pedig a dogot először terőfánok vetük, s azután kaczag-tunk.

De mikor a jajgatás egy jó puskalövősnél to-vább tartott, akor már a kedvünk megszonyorodot, s asztot hitük, hogy a főtiztelendő urnak busmenése van; s hát bizony mi likad ki belőle, az hogy ha-rakszik a magas guberniumra a pogári házassodás intézménye mijat. Esztet a haragát ojjan larmával kiabálta ki, hogy a tamplomba a hangja ojan vot, mintha egy nagy medve a Sándortetőről bögtöt vona s egy másik a moduval havastetőről neki viszabo-szelgetet vona. Mú vótunk vagy kétszázzon a tamp-lomban, s mindenik ojjan kedve kerekedet, mintha jó pálinkát attak vona.

Enek utána elbeszélgette, hogy mija különbb-ség a régi házassodás meg az új házassodás között. Aszondota, hogy a régi házasság ojan, mint a faeke, faborna es a régi székejember, a kinek let gabonája termése bö, nem esinált adoságot, egy asztal melé ült a szogájával, az új pogári házasságintézmény pe-dig ojan, mint az új vaseke, vasborna, a mik mijat a föld nem terem, a régi székej magából ujjj szé-kejt es sok adosságot esinált, modoson ezifrázta föl a házat, s a szogáját más asztalnál oteti. Én egy kicsit bevótam esipve, s ezöt nem emlékezem min-denik mondására rea, de ezekre mán tisztán reája emlégszem.

Hogy kijöttünk onét, lett nagy mondás egy-más között, münk es Tarka Ibrines komám uram-val a dogot együtt fontolóra vetük, s aba állapotunk meg, hogy elmenyünk a jegyző urhoz, es megnézük ezt a veszedelmes irást, met a tiztelendő ur még azt es mondata, hogy ezután a bőrnök dobra kerül, mán pedig a esipd meg kutyám bőre odavaló, de az onyóm nem, s az még mogjárja, hogy faeke es fa-borna hejet vasat adnak s én a szolgám al egy tál-ból nem eszem, de hogy az én bőrnök a esipd meg-kutyámmal egy hejt szakaggyon el, asztot nem ha-gyom inkább vérrem es feláldozom ezét. Eliesen-tünk a nótárius urhoz, a ki épen a kanealláriába vot s elbeszéltek, a miket halotunk. Ő persze elol-vasta a törvényt, de aba sem fa, sem vaseke, borna, ember es kutyabőr, adosság régi es ujjj székej nem vót, s ekkor én es komám még nagyobát nevetünk s elhatároztuk, hogy ezután mindig elmenyünk a tamplomba s ha kegyelmednek jól esik, ezutána megiratom, hogy mit halunk ot.

Szeretettel es alázatval

Pisz Izé

es a levélirója

Tarka Ibrines.

Ujdonságok.

— Kinevezések. A Csik-Szentgyörgyön köze-lebből megejtett lelkészválasztás eredményekép kö-zölhetjük, hogy a püspök az első helyre bevalasztott oláhfalvi lelkész Imre Károlyt kinevezte. — A s.-szent-györgyi m. kir. pénzügyigazgatóság Morik Károly es Parkas József a s.-szentgyörgyi adóhivatalnál al-kalmazásban álló díjtalan gyakornok-jelölteket ugyan-azon adóhivatalhoz díjtalan gyakornokokká nevezte ki. — A pénzügyminiszter Szentvályi Gyula felül-vigáló hatáskörrel felruházott pénzügyőri biztost a Jzombori pénzügyigazgatósághoz pénzügyőri főbiz-tossá, nevezte ki.

— Az első polgári házasság. Minekutána manapság állandó rovatot képeznek az első polgá-ri házasságok, mi is megirjuk a mienket. Az első pár Mátis András kovács-segéd Vojner Anna női

szabó valának s a házasságot Bartók Károly pol-gármester mint anyakönyvvezető kötötte meg. A hi-vatalos ezermónia a városház dísztermében folyt le nagy közönség jelenlétében. Délelőtt 11 órakor a tűzoltó zenekar indulója mellett vonult fel az ifju pár a díszterembe, hol nemsokára megjelent az eskető polgármester, ki szép, hazafias beszéddel üd-vözölte az ifju párt. Ezután következett a felek es tanuk kikérdezőse s a jegyzőkönyv felvétele s vé-gül a legfontosabb dolog: az anyakönyvvezető nyilat-kozata, mely szerint az ifju párt házasságleknek nyil-vánítja ki. Végül az új pár zeneszó mellett levo-nult a r. kath. templomba, hogy az egyház áldását kikérje. Helyesd jelfemzi a nép fel fogását egyik nöném asszony megjegyzése: „a pap, még esak pap.” Hát az bizony igaznak igaz, de nem ok arra, hogy ne örvendjünk e szép liberális reformnak.

— Hivatalos vizsgálatot tartott mult vasár-nap es hétfőn hatolykai Potsa József főispán a vá-rosi tanácsnál. Behatón megvizsgálta az össez ügykezelést s végül a tanács mult évi működése fe-llett meglegedését fejezte ki. A főispán ur mult hé-ten a kovásznai szolgabírói hivatalnál is vizsgála-tot tartott.

— Időjárásunk a lehető legváltozatosabb. Mult héten sok hó esett, vásárnapra a hoves esza-ki szél elállott s enyhe idő lett, de hétfőre ismét elkezdett az a velőkgi ható szél fujni s azóta egyre dudorász, ujjabb hóval fenyegetve. A légkör egészen lehült s téliesre változott, hanem azért nem adjuk fel reményeinket, hogy még sok szép őszi napot látunk.

— Esküvő. Konez Albert kizdivásárhelyi kir. alügyész október 19-én vette feleségül Czece Irént özvegy Czece Miklósné leányát Maros-Vásárhelyt. A polgári eljárást egyházi követte, melyeken a ma-rosvásárhelyi anyakönyvvezető Ajtai Gyula es ma-rosvásárhelyi ev. ref. lelkész Vass Tamás főnyeson boigazolták, hogy hogyan lehet a polgárral az egy-házi szertartást harmoniába hozni.

— A kézdi-vásárhelyi jótékony nőegylet f. hó 19-ikére tervezett fillérestétőt folyó hó 26-án szombaton a városház nagytermében fogja megtar-tani. A mint halljuk, sokan készülnek ez első estélyre — s reméljük is, hogy a jótékonyág érdekében vá-rosumk mindkét nembeli fiatalsága azon lesz, hogy ez első fillérestétői sikere fölmutja az előző évi első es-télyekét — mi, hogy ugy legyen, igazán ohajtjuk.

— Halálozás. Szenkatolnai Cseh Lajos nyug-bányaigazgatósági olnök, min. oszt. tanácsos, a har-mad osztályu vaskorona-rend lovagja, az erdélyi róm. kath. status igazgató tanácsosa stb. f. hó 19-én déli 12 órakor, áldásos életének 83-ik évében, Kolozsvárt elhunyt.

— Szerelmi kaland. Ha épen ennek lehet ne-vezni, s nem valami lappang a dologban. A mult hé-ten ugyanis a predeáli vasuti állomásnál, a m. kir. esendőrök egy közös hadseregbeli főhadnagyot es egy kisasszonyt fogtak el, miután utlevél nélkül akartak Romániába menni. A főhadnagyot fedezet alatt, azon-nal saját eszredéhez szállították.

— Helyreigazitás. Mult számunkban a „Hét

története” című rovatba téves információ alapján egy passzus esuszott be, mely a kórházat s annak érdemes főorvosát hiányos gyógykezeléssel vádolja. Minthogy azon passzus a szerkesztőség tudtán kívül esuszott be a lapba s mivel lapunknak esztája nem lehet egy humán intézetet s annak tisztviselőit vá-dakkal illetni, a kérdéses ezikknek a kórházra vonatkozó részét egész terjedelmében vissza-vonjuk.

— Tölgyfa-anyagok vasutaknak. A maros-vásárhelyi kereskedelmi es iparkamara tudatja, hogy a m. kir. államvasutak budapest-balparti üzletve-zetősége részére 1896-ban szükséges tölgyfa desz-kák, padlók, oszlopok stb. szállítása iránt folyó évi november hó 15-éig lehet pályázni. A közelebbi fel-tételek a kamara iródájában betekintethők.

— Távirda oszlopok beszerzése. A maros-vásárhelyi kereskedelmi es iparkamara tudatja, hogy a m. kir. távirda, 1896 évi 16828 drb. 6 es egyket-ted méter, 11862 drb. 8 méter es 690 drb. 10 méter hosszú távirda oszlopok szükségletét irásbeli ajánlatok alapján kívánván biztosítani, felhivatnak mindazok, kik a 67 különböző lerakó helyen átadandó fentebbi oszlop-mennyiség egy vagy több részletének száll-ítására vállalkozni ohajtanak, hogy a pályázati fel-tételeknek megfelelően kiállított zárt irásbeli aján-

lataikat legkésőbbben folyó évi október hó 25-én déli 12 óráig a kereskedelemügyi minisztérium segédhivatali igazgatóságához nyújtásuk be. A pályázati feltételek, valamint a lerakó helyeket és az ezeken átadandó oszlopok mennyiségét feltüntető kimutatás úgy a kereskedelemügyi minisztériumban (Budapest Lánchíd-utca 3 sz. a.) mint a m. kir. posta és távirat igazgatóságoknál a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Tudományos apróságok.

Mi okozza azt, hogy a kenyér barna? James Chappuis szerint a kémiai hasadás egy nemének a lisztben való jelentkezése. E folyamat termékének Mège-Mouries hírneves vegyész a „erérealin” nevet adta. Szerinte a erérealine tejsavas és cukros erjedést hoz létre, a mely a liszt keményítőjét dextrinné és szőlőcukorra alakítja át és a sikért is módosítja.

Chappuis kiderítette, hogy az oxidált víz a erérealin tulajdonságait tönkre teszi. Abban az esetben, ha csak aránylag igen kis mértékben keverjük a másodrendű lisztből dagasztott kenyér tésztáját oxidált vízzel, az élesztő életképessége mítmén szenved, a tészta kelni fog, a kenyér azonban fehér lesz.

Ezen eljárás segítségével tehát barna lisztből is süthetünk fehér kenyeret. Még pedig, ha a leírt vegyfolyamatot tényleg alkalmazni akarjuk a kenyérsütés gyakorlatában, husz százalék másodrendű lisztet keverhetni az elsőrendűhöz, anélkül, hogy a kenyér fehér színe veszélyeztetve lenne.

A hasznos táplálék után említsünk meg egy élvezeti szert, kenyér után parfüm. Az alábbiakban egy új eljárásról van szó, melylyel az illatos anyagok szagostó erejét fokozni lehet, azaz szobákban, vagy szalonokban esekély költséggel illatosítást tenni a levegőt.

A pezsgőport mindenki ismeri. Az egyik pohárban, kis vízben porrártort borkövet oldunk fel, a másik pohárban pedig néhány evőkanálnyi vízben közönséges szodabikarbonát. Ezt a két oldatot összekeverjük. A borkősav erősebb, mint a szénsav, ezt kiűzi a bikarbonátból. Az elillanó szénsav, melynek nagy részét a víz elnyeli, pezsgést okoz.

Ugyanezt a vegyfolyamatot alkalmazzuk az illatos anyagok szagostó erejének fokozásánál is. Csak hogy a borkősavport összekeverjük az illető illatos anyaggal. Telítjük például ibolya-, jázmin- vagy rózsakivonattal. Ha most az illatosított borkősavport és a bikarbonát egyidejűleg vízben feloldjuk, akkor a szabadbá vált szénsavbuborékok magukkal ragadják az oldat illatos alkatrészeit. Az illatos anyagok finoman elosztott állapotban kerülnek a levegőbe, miáltal szagostó erejük mindenüvé szétterjed és fokozódik.

A betegszobában is igen jó szolgálatot tesz ez az eljárás, a mennyeiben a szoba levegőjét ily módon telíthetjük legbehatóbban antiszeptikus, fertőtlenítő anyagokkal. Ha meggondoljuk, hogy azelőtt mennyi fáradsággal járt, míg az efféle anyagokat a permetezővelkkel szétfújták a szobákban, minden háziasszony megőrül ez egyszerű és épen ezért majdnem zseniális jelzővel illethető ötletnek, mely által nemcsak munkát takaríthatni meg, hanem biztosabb érzéket érhetni el, mint az azelőtti eljárással.

A legutóbbi idők gigászi terveinek egyik legnagyobbiká kétségtelenül az az utazás lesz, a melynek tervezői léggömbben akarnak eljutni az északi sarkhoz. Ezt az utazást Andrée mérnök akarja végrehajtani, a ki Svédország szabadalmi hivatalának főnöke. Andrée közölte tervét Nordenskiölddel, továbbá a stockholmi és a párisi tudományos akadémiával. Ezen utóbbi tudományos intézet szakemberei kedvező véleményt mondtak Andrée vakmerő terve felől.

Andrée egyébiránt biztosította magának azt, hogy vállalatában hírneves tudósok fognak résztvenni. Így Nils Ekholm csillagász és meteorológus, a kinek már vannak tapasztalatai e téren és Louis Palander kapitány is, ama tengerészek egyike, kik legjobban megbarátkoztak a sarki tengerrel és dermesztő légkörrel. Mióta Plana, a nagynevű mérnök mennyiségtani uton bizonyítani igyekezett, hogy a sarkok körül jégmentes tengernek kell lennie, sokan csatlakoztak véleményéhez. Blanchard azért fogadta el Plana nézetét, mert az uszó madarak

nagy számban veszik útjukat minden esztendőben a sark felé. Már pedig ezek a madarak nem élhetnek ott egy örökké befagyott tengeren hosszabb ideig.

Svédországban erősen hisznek az északi sarkon levő jégmentes tengerben. Minthogy azonban e tenger megmászhatatlan jéghegyek veszik körül, nem marad egyéb hátra, mint léggömbön utazni oda.

A Spitzbergen a svédek részéről 1882—83. július havában tett megfigyelések szerint a hőmérséklet ott 11 fok és a fagypontra közt ingadozik. Még pedig az éjfél nap évszakában uralkodik ott ez a hőmérséklet, a mikor 24 óra hosszáig van nappal.

A sarki világtájban nincsenek sem zivatarok, sem viharok, hó vagy eső pedig igen ritkán esik ott. A szélnek sebessége általában meg nem haladja a 16 métert, sőt az alsóbb légrétegekben még kisebb. Andrée tehát nem kell egyebet tennie, mint azt, hogy a svédországi nyári légáramlat által hajtassa léggömbjét, a mely nyugodtan halad az északi sark felé.

Andrée utazásához olyan léggömbre van szüksége, a mely egy hónapig képes a levegőben lebegni. Azonban az eddigi léggömbök 24 óra múlva már pár méternyi magasságban sem képesek fönnlebegni. Ez idő alatt elvesztik gáztartalmuk legnagyobb részét, a mely részben a léggömb szövetén át áramlik ki. Sok gázvesztéséget idéznek elő a hőmérséklet-változások is, továbbá a léggömbnek emelkedései és süllyedései.

Párisban, a hol legelőrehaladottabb a légtutazás tudománya, azt mondták Andrée-nak, hogy ha kellő mértékben ad léggömbjének és ha kettős selyemburkolattal veszi körül, akkor képes lesz magát 30 napig a levegőben tartatni.

Andrée ellátja léggömbjét egy igen súlyos és hajlékony kormányruddal. Ez a kormányrud némi-keg a földhöz fogja kötni a léggömböt. Bizonyos tekintetben Andrée tehát egy úgy nevezett kaptif, vagyis kikötött léggömböt tervez, a melyet körülbelül 250 méternyi magasságban állandóan a levegőben tarthat. Minthogy ez a léggömb nem lesz folytonos emelkedéseknek és süllyedéseknek kitéve, gázvesztéséget igen kis mértékben szenved.

Az említett kormányrud bizonyos mértékben szabályozni fogja a léggömb sebességét is. A mennyiben pedig a léggömb némileg kikötött lesz, bizonyos mértékben irányítani is lehet majd.

Andrée a léggömbjét nagy szárnyakkal is ellátja. A kormányrud csökkentvén a sebességet, a szél hathat a szárnyakra és az eredő sebesség egyenlő lesz a két sebesség különbségével, még pedig oly irányban, a mely az elfordítható szárnyak helyzetétől fog függni. Andrée, a ki már kísérleteket csinált, azt állítja, hogy a szél irányától 30 foknyi szög alatt el bír térni.

Az északsarki expedíció elöljárója a párisi Gabriel Jon ezég által szerkesztett léggömb oly fölszálló erővel fog rendelkezni, hogy elbírja majd a különböző megfigyelő eszközöket, a négy hónapra szánt élelmiszereket, a fegyvereket és a szánkává átalakítható csónakot, továbbá a szükséges homokterhelést.

A léggömb az imént említett felszerelésével együtt 3000 kilogrammot fog nyomni és 50.000 frankba kerül.

Az északsarki utazás kiinduló pontja a norkarnai öböl lesz, a mely a spitzbergi szigettenger északnyugati szélén van. A léggömböt vízgázzal fogják megtölteni, még pedig oly készülék segítségével, a mely 200 köbmétert vízgázt fog óránként szolgáltatni.

Lehetséges, hogy az utazás az északi sarkig nem fog sokáig tartani. Az öböl és az északi sark között körülbelül 8 foknyi a távolság. Eszerint hozzávetőleges számításokkal 1000 kilométernyi utat kellene Andrée léggömbjének megtennie. Ha 250 méternyi magasságban marad a léggömb, közepes szél mellett másodpercenként 10 métert haladhat és ez esetben 2—3 nap alatt elérheti az északi sarkot. Ötven-hatvan órai ut után a léggömb a szabad tenger fölött fog lebegni a terv szerint.

Már most, föltéve, hogy szerencsésen eljutott Andrée léggömbje az északi sarkig, az a kérdés, nem fogja-e a léggömb a visszautazáskor a szolgáltatott megtagadni? Visszamenet majd a Behring-szoros felé kell Andrée-nak utat vennie. Az ő nézete az, hogy legrosszabb esetben szánkává alakítják át a léggömb csónakját és koczkatatják azt a hosszú

utazást, melyet Nordenskiöld annak idejében Grönland szigeten megtett.

Bármiképpen is vélekednek Andrée-nak vakmerő terve felől, ez meg fog valósulni. A szükséges pénz már összegyűlt. Svédország királya állt a nemzeti adakozás élére és ő maga 45.000 frankot adott. Nobel Alfréd 90.000 frankkal járult hozzá a legújabb északsarki expedíció költségeihez. A tudományok barátjai, a kik Svédországban igen nagy számmal vannak, hamar előteremtették a még hiányzó 45.000 frankot. Utiköltségre tehát már együtt van 180.000 frank. A vállalkozók az elutazást 1896. július hó első napjainak egyikére tűzték ki.

A fényképezés terén elért legújabb vívmány a fényképezés gyorsaságára vonatkozik. A Schonebergben, Berlin mellett lévő műintézetben a következő eljárás segítségével emelik a fotografálás által való sokszorosítás gyorsaságát. A bromozüstös érzékeny papír, széles szalag alakjában, mindenekelőtt áthalad egy gyorsaságon, odaszorítatik a fémmintához (a kliséhez), miközben 2—3 pillanatig elektromos fénynek van kitéve. A gyorsaság minden 10 órában 2—3 kilométernyi, már a fény hatásának kitétt papírszalagot szolgáltat. Egy másik gép papírtekeréről leválasztja a fényhathatott papírszalagot és előhívja a képeket. Végre egy harmadik gép a képek mosását és rögzítését eszközli. E műintézetben egy nap alatt egy kilométer hosszú és 60 centiméter széles papírszalagot betöltő fényképeket készítenek el. A leírt mechanikai berendezés mellett tehát a fényképész igen rövid idő alatt elláthatja az ország összes rendőri közegeit és a zsoldárságot valamely körözött gyilkos vagy más gonosztevő fényképével.

Krausz Gyula.

Hasznos tudnivalók.

Alma-kávé. Almából igen jó pótkávé lehet készíteni a következőképpen: felvagdadjuk az almát apró darabokra, anélkül hogy a magokat és magházat eltávolítsunk. Azután jól megszáritjuk, megpörköljük és mozsárba porrá törjük. Ha az ilyen port felényi kávéval keverjük s úgy főzünk belőle kávé, alig fogja valaki észre venni, hogy nem egészen tiszta kávé iszik. De lehet az almaporhoz felényinél még kevesebb kávé is keverni, akkor is meglehetősen italt kapunk, mely különösen olyan egyéneknek ajánlható, kiknek a valódi kávé élvezete ártalmas.

Biztos szer a poloskák ellen. Ezen alkalmatlan rovarok ellen mindenféle fennediesért és drága tinkturánál s effélénél többet ér a közönséges ammoniak (szalmiak szesz), mely minden gyógyszerárban jutányosan kapható. Ezt a folyadékot a poloskák szobában tányérokba töltve, szanaszét elhelyezzük, azután a szobát lehetőleg jól elzárva annak minden nyílását — néhány napig elcsukva tartjuk. Az amoniak elszálló gázai ezalatt ellopik a helyiség minden részét, behatolnak a legkisebb nyílásokba és repedésekbe is s a poloskát menthetlenül megölik. Vagy két hét múlva jó lesz még ezen eljárást ismételni, azért, hogy ha a megmaradt peték azóta kikelték volna, az új ivadék is elpusztuljon. Ha az egész lakás poloskás, akkor ezen módon a szobákat egymásután sorra lehet venni.

A ecetes paprika. Sokan jobban szeretik az ecetes paprikát mint az uborkát, legtöbbször pedig az uborka közé is szoktak néhány paprikát besavanyítani. Ezen célra vagy a nagy u. n. szerb paprikát, vagy az apró magyar paprikát használják. Annak az az előnye, hogy nem olyan erős, viszont azonban az ize sem olyan jó, mint a magyar paprikáé. Csak hogy omenek meg az a baja, hogy gyakran rendkívül erős, elannyira, hogy néhány darab is képes egy egész üveg uborkát majdnem az élvezhetetlenségig maróssá, csipőssé tenni. Hogy ezen segítségül a kitűnő jóízű magyar paprikát nélkülözni ne legyünk kénytelenek, azon igen egyszerű módhoz folyamodhatunk, hogy csak késő őszi savanyítsuk be különösen akkor, ha már egyszer a dér is megcsipőte. Ilyenkor már elvesztett paprikánk maró erősséget. Különbösen még jobb a besavanyításra szánt paprikát árnyékos helyen termesztetni, mert az ilyen helyen termett paprika soha sem lesz olyan erős, mint a napos helyen növekedett, hanem igen enyhe ízű fog lenni, akárcsak a szerb paprika.

ÚJ FÉNYKÉPÉSZETI MŰTEREM!

Tisztelettel hozom b. tudomásra, hogy K.-Vásárhelyen a piacsoron t. Szabó Mózes ur utcájában, t. Czimbalmás F. műasztalos mellett a mai kor igényeinek megfelelő, egészen új gépek, hátterek, díszítések és butorokkal ellátott

FÉNYKÉPÉSZETI MŰTERMET

rendeztem be.

Főtörékvésem leendő t. látogatóim megelégedését korszerű kivitelű képekkel megnyerni.

Tisztelettel
BOGDÁN FERENCZ,
fényképész.

Nyitva reggel 7-től délután 4-ig.

HANKÓ ÉS HORGÁSZ

ÁSVÁNYVIZEK.

„Hankó“ megfelel a Karlsbadi híres vizeknek s bátran nevezhető magyar Karlsbadinak. Ennek használata mindenféle gyomor-bélbaj és aranyeres bántalmak biztosan gyógyulnak.

„Horgász“ összetétele ugyanaz, mint a világhírű Gleichbergi. Kitűnő hatása fényesen bebizonyult gége-, tüdőbajoknál és enyhébb gyomor-bajoknál. A „Horgász“ viz mint kitűnő borvíz borral is igen jól élvezhető. Ennek élvezete mellett hosszabb mulatság után is kellemetlen érzése, fájása nincs az embernek.

Kizárólagos főraktár:
IFJ. JANCsó MÓZES
nyomdatulajdonosnál
Kézdi-Vásárhelyt.

SCHISSER PÁL

első nagy kárpitos-butor-raktárában
Kézdi-Vásárhelyt

nagy választékban kaphatók a legszolidabban munkált ruganyos szalon-butorok minden minőségben. Teljes garnitúrák: egy kanapé, 6 drb karosszék 100 fittól feljebb, ezenkívül mindenféle divány ottománok, faragott, tömören hajlított faszékek és függőnytartók, tükrök, toilett-asztalok, lószőr és tengerifü matrácok, gyermekkocsik és sodronyágybetétek galvanizált sodronyból, tömör fakerettel és vasalással, egy nagy ágyra darabja 9 forint.

Az üzlethelyiség a kaszinó-épület földszintjén van.

Az anyakönyvvezetők részére előírt nádszékek és divanyok jutányos áron kaphatók.

(111) 17—20.)

HIRDETÉS.

Kézdi-Vásárhelyt a takarékpénztár tulajdonát képező a Kossuth-utcában épült korszerű szálloda, bebutorozott két étterem és 8 vendég szobával 1895. december 1-től egy vagy több évre hasznosbérbe kiadó.

A szálloda el van látva pincézekkel, istálló, kocsiszin, jégverem stb. mellék-épületekkel.

A szálloda emeleti első részén a takarékpénztár van elhelyezve; udvarán gőzfürdő és parkirozás alatt levő sétater van.

Vállalkozók bővebb felvilágosítást a takarékpénztár irodájában szerezhetnek.

K.-Vásárhelyt, 1895. okt. hó 19-én.

147 2—3.

AZ IGAZGATÓSÁG.

M. kir. államvasutak.

MENETREND.

Keleti vonal.

Érvényes 1895. okt. 1-től.

BRASSÓ-BUDAPEST.

Érvényes 1895. okt. 1-től.

Állomások				Vegyes vonat	Személy- vonat	Gyors- vonat	Állomások				Vegyes vonat	Személy- vonat	Gyors- vonat
Brassó (vendéglő)	érk. ind.	regg. 5.08	este 7.43	d. u. 2.45			Medgyes	ind.	regg. 10.55	éjjel 12.46			
Botfalva	"	5.39	8.07				Kis-Kapus (vend., elág. Szab. felé)	érk. ind.	11.14 11.29	1.00 1.18			
Földvár	"	5.58	8.23				Tövis (vend., elágazás Arad felé)	érk. ind.	d. u. 1.10 1.45	2.49 3.42	este 7.59		8.06
Mogyorós	"	6.17	8.43				Nagy-Enyed	ind.	2.11	4.03			
Apáca	"	6.36	8.57				Kocsárd (vend., elágazás Maros- Vásárhely felé)	érk. ind.	2.56 3.06	4.37 4.41			
Köpecz	"	6.55	9.16				Gyóres (elágazás Torda felé)	érk. ind.	3.43 3.53	5.15 5.21			
Agostonfalva	"	7.02	9.22				Kolozsvár (vendéglő)	érk. ind.	5.45 6.14	regg. 6.45 7.00	10.45		11.01
Alsó-Rákos	"	7.19	9.38				Nagy-Várad (vendéglő)	érk. ind.	6.44 11.04	11.17 d. u. 11.32	2.19		2.26
Homoród	"	7.45	10.02				Budapest	érk.	regg. 7.00	este 6.20	regg. 7.25		
Kacsa	"	8.02	10.15										
Bene	"	8.23	10.36										
Erked	"	8.43	10.51										
Héjasfalva (elág. Udvarhely felé)	"	9.12	11.16										
Szegesvár (vendéglő)	érk. ind.	9.13 9.35	11.32 11.39										

Kézdi-Vásárhely—brassói vasut.

Kézdi-Vásárhely				Brassó			
Kézdi-Vásárhely	indul reggel	Sz. v. 4.56	délelőtt 10.25	Brassó	ind. reggel	Sz. v. 5.20	V. v. reggel 8.50
Imecsfalva	"	5.09	10.38	Szász-Hermány	"	5.35	9.09
Páva-Zabola	"	5.22	10.51	Prázmár	"	5.53	9.33
Kovácsna	"	5.38	11.08	Kökös	"	6.04	9.46
Barátos	"	5.55	11.24	Uzon	"	6.15	10.06
Nagy-Borosnyó	"	6.07	11.38	Kilyen	"	6.27	10.21
Eresztvény	"	6.24	11.55	Sepsi-Szentgyörgy	"	6.45	10.49
Sepsi-Szentgyörgy	"	6.54	d. u. 12.25	Eresztvény	"	7.07	11.17
Kilyen	"	7.02	12.33	Nagy-Borosnyó	"	7.24	11.47
Uzon	"	7.15	12.46	Barátos	"	7.45	12.16
Kökös	"	7.25	12.56	Kovácsna	"	8.08	12.42
Prázmár	"	7.45	1.16	Páva-Zabola	"	8.19	1.01
Szász-Hermány	"	8.01	1.32	Imecsfalva	"	8.31	1.19
Brassó	érk.	8.15	1.46	Kézdi-Vásárhely	érk.	8.45	1.37

Ifj. Jancsó Mózes-nél K.-Vásárhelyt.